

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
BY MR. AND MRS. DUVY GROSS

NEW MASECHTA – MASECHES MEGILAH Join Now!

Enjoy these Marei M'komos and your Weekly Planner

To receive these or our weekly *bechina* by email,
register online at www.dafaweek.org
or email join@dafaweek.org

Can you print a copy or two for your shul next week?
Please email info@dafaweek.org

(718) 376-9663

info@dafaweek.org

www.dafaweek.org

WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע נח דף השבוע מגילה ב

פרנס השבוע נא ללמוד לז"נ נעכא גיטל בת שמואל הירש הלוי ע"ה

שבת קדש	יום ששי	יום חמישי	יום רביעי	יום שלישי	יום שני	יום ראשון	TRACK
☐ חזרת דף ב מגילה ☐ חזרת דף ב תענית	☐ בענין שאין נביא רשאי לחדש דבר - ע' הרשבא כאן ☐ ריטב"א כאן ☐ יד דוד סנהדרין כא:	☐ בענין אין ב"ד יכול לבטל... ע' טו"א בדף ה. ☐ חת"ס בדף י': ☐ עטרת שמואל גיטין לו.	☐ חזרה דף ב' עמוד ב' ☐ בענין מי קורא לבני הכפרים - ע' רש"י כאן ד"ה אלא שהכפרים ורא"ש מס' יבמות ☐ ריטב"א שם "ולענין כפרים"	☐ חזרה דף ב' עמוד א' ☐ בענין לא תתגודדו - ע' ח' רמבן והר"ן כאן ☐ רא"ש מס' יבמות א' ט'	☐ דף ב' עמוד ב' עם רש"י ותוס'	☐ דף ב' עמוד א' עם רש"י ותוס'	1 עם מראי מקומות
☐ חזרת דף ב מגילה ☐ חזרת דף ב תענית	☐ עיר הסמוך למוקפת חומה - ע' משנ"ב ס' תרפ"ח סק"ה	☐ ביטול ב"ד תקת חבירו - רמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"ב	☐ מקור לתענית אסתר - ע' הרא"ש ס' א' ☐ חידושי הר"ן ז: ד"ה אבל	☐ זמן קריאת מגילה לכפרים הוא בי"ד כמבאר בגמ' לקמן וע' הרמב"ם הל' מגילה פ"א הל' ד' ☐ שו"ע או"ח ס' תרס"ח, ג'	☐ דף ב' עמוד ב' עם רש"י	☐ דף ב' עמוד א' עם רש"י	2 אליבא דהלכתא
☐ חזרה ג' דף ב' מגילה ☐ חזרה דף ב' תענית	☐ חזרה ב' ☐ דף ב' עמוד ב'	☐ חזרה ב' ☐ דף ב' עמוד א'	☐ חזרה א' ☐ דף ב' עמוד ב'	☐ חזרה א' ☐ דף ב' עמוד א'	☐ דף ב' עמוד ב'	☐ דף ב' עמוד א'	3 לימוד וחזרה (4 פעמים) וחזרת מסכת תענית

שיעורי עיון
בחינה על הדף

הוספות

לימוד מסכת מגילה מוקדש לע"נ ר' סנדר חיים זאב ב"ר יחיאל ישראל הירט ע"ה

יום רביעי ויום חמישי

בענין אין ב"ד יכול לבטל דברי חבירו א"כ גדול וכו'

1) טורי אבן מגילה דף ה. - ואף על גב דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו כדאמר לעיל (דף ב') גבי הקדמה ליום הכניסה ה"מ בדבר שאינו סייג משום דררא דאיסורא אבל בדבר סייג אפי' לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה ש"ד וכו'.

2) חתם סופר מגילה י: - "דהנה נסתפקתי" עד במה דקי"ל אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אע"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין אם זהו דוקא בקו"ע אבל בשוא"ת יכול לבטל דהרי יש כח ביד חכמים לעקור אפי' ד"ת בשוא"ת מכ"ש דברי ב"ד חבריהם או דלמא חמירא דברי סופרים יותר מד"ת ואין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו כלל אפי' בשוא"ת אם אינו גדול ממנו ולכאור' כן נר' דחמירא דברי סופרי¹ בהא מדאמר' לעיל ריש מכילתן מכדי הנחי אנשי כה"ג תקנינהו הא אין ב"ד יכול לבטל כו' ע"ש ואי איתא דבשוא"ת יכולין לבטל א"כ מאי קושיא דלמא לעולם אגשי כנה"ג י"ד וט"ו תקנו ותו לא ואתו רבנן ופטרום לכפרים מקריאת י"ד ויש כח בידם לפטרום בשוא"ת ומה שחייבום לקרות בי"א י"ג אין זה נגד אנשי כה"ג דמאי אכפת להו אם יקראו או לא כיון שיש כח ביד ב"ד לפטרום מקריאת י"ד כיון שהוא שוא"ת אע"כ דאפי' בכה"ג נמי אין כח בידם לפטרום אפי' בשוא"ת וכו'.

3) עטרת שמואל גיטין לו. - ושמעתי בשם הגר"א גורביץ שליט"א לתרץ...דהנה בעיקר דינא דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו, אי"ז משום חומר הדבר, אלא הביאור הוא דבמקום הב"ד הראשון אין לב"ד השני דין וכח ב"ד כלל וחסר עיקר כח הב"ד שלו, והביאור הוא, כיון דכל יסוד כח החכמים הוא מכח מה שמצווין כלל ישראל לשמוע לדברייהם מדין לא תסור, א"כ כשדברי ב"ד קמייאת הם בסתירה לדברי ב"ד בתראי, אין כאן דין לא תסור כלל המחייב לשמוע לדברי ב"ד בתרייתא, דמאי חזית דהקפידה תורה על דברי אלו טפי מאלו וכו'.

ב:

יום ששי

בענין שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה

1) חידושי הרשב"א כאן - "הא דאקשינן" עד "כני"ל" #8

2) חידושי הרשב"א כאן - [הביא דברי תוס' הנ"ל והקשה] "וזה תימה" עד "וכתב הנשתון" #9

3) יד דוד סנהדרין כא: ד"ה בתחלה - כמה מהאחרונים הבינו הדברי כפשוטם? דהכתב הראשון הי' כתב עברי דהיינו כתב שיש לכותים עד היום, אמנם הרשב"א דחה זה בשתי ידים, דאי אפשר לומר כן אלא דהכתב שהי' משתמשי בו הי' כתב עברי, אבל מה שנתנה בו התורה והלוחות הי' כתב אשורית, עיין בעין יעקב במגילה שהביאו באריכות, גם דעת הכותב כן וכן הרדב"י בדפוס פיורדא סימן תמ"ב האריך להוכיח כן, אמנם אח"כ בירושלמי דמגילה כי למ"ד בכתב עברי ניתנה תורה ע"י מעשה נסים, וא"כ מוכח להדיא דהך מ"ד סבר כי לוחות ממש בכתב עברי הי', וע"ש שהאריך בזה לחלק בין לוחות הראשונות ללוחות שניות, וגם הר"ן בחדושי הביאו זה דלמ"ד בכתב עברי נכתבו הלוחות ע"י מעשה נסים, אמנם הגאונים ורוב המחברי' הסכימו דבכתב אשורית נתנה תורה מכ"ש מהר"ם אלשאקר סימן ע"ד, וגם חכמי האומות מסכימים לזה, ואין כאן מקום להאריך.

יום ראשון

בענין לא תתגודדו בקריאת מגילה

1) חידושי הרמב"ן כאן - #1

2) חידושי הר"ן כאן - #2

3) רא"ש מסכת יבמות פרק א ט"ו-#3

יום שני ויום שלישי

בענין מי קורא לבני הכפרים

1) רש"י כאן ד"ה אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה, "וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר וכו'".

2) רא"ש מסכת יבמות פרק א סימן ט- "עיי"ל דמגילה" עד "לעצמם בכרכים וכו'". #4

3) תוס' מסכת יבמות דף יד. - ד"ה כי אמרינן, "ואומר הרב" עד סופו. #5

4) חידושי הריטב"א שם - "ולענין כפרים" עד "וזהו דעת הרשב"א" נר"ו. #6

5) חידושי הריטב"א שם - "והביא ראייה" עד "שם עשרה" #7

6) רבי עקיבא איגר שם - רש"י ד"ה אלא שהכפרים וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר. בתוס' יבמות דף י"ד ע"א כתבו בשם הירושלמי דבן עיר א"י להוציא אותם דמקרי אינו מחוייב בדבר וכ"כ הר"ן דאחד מהכפר קורא אותה, ואפשר דמ"ש רש"י שיקרא א' מבני העיר היינו שיהא מקרא והם עונים אחריו מלה במלה.

7) שו"ת בית שלמה חלק אורח חיים סימן יד - ועל כרחך צריך לומר דסבירא ליה לרש"י כמו שכתבתי בראשונה בדברי התוס' דכל שאינו בר חיוב במצוה זו אינו בכלל ערבות לענין מצוה זו, ומשום הכי כתב רש"י (ריש מגלה) שבני הכפרים אין בקיאים לקרות המגלה וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר, ומבואר דסובר דלא כהירושלמי שהביאו התוס' והרא"ש ביבמות. והוא מטעם דרש"י סובר דאף בדרבנן יש ערבות, א"כ אף שבן עיר אינו מחויב ביום הכניסה, מ"מ מוציא את בן כפר מטעם ערבות, כיון שגם הוא מחויב ע"כ"פ במצות קריאת מגילה.

8) שו"ת להורות נתן חלק יא סימן פ - עוד כתב רש"י שם, שבני הכפרים אינן בקיאים לקרות וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר עכ"ד. ומשמע דבני העיר מוציאים בקריאת מגילה לבני הכפר. ואף על גב דבני העיר אינם חייבין בקריאה ביום הכניסה, וקיי"ל דמי שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו וכראש השנה (כט א), וצריך לומר דכך היתה תחלת תקנת חכמים שתקנו קריאת מגילה דבן עיר מוציא בן כפר.

¹ שלא כדברי הטו"א.

² וזהו דעת הרשב"א הנ"ל. ולפי"ד הריטב"א א"כ הוכחת הרשב"א דחילוף אותיות אינו נחשב חדוש.

1. חידושי הרמב"ן מגילה

#1

[ב. ע"א] מה ששנינו כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר כפרים ועיירות גדולות בארבעה עשר. אני תמה מאד, מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לעשות ישראל אגודות במצוה הזו, ואע"ג דליכא הכא משום ¹ לא תתגודדו דהר"ל שני בתי דינים בשתי עיירות כדאיתא בפ"ק ² דיומא ³, מ"מ לכתחלה למה חלקום לשתי כתות, ועוד היכן מצינו בתורה מצוה חלוקה בכך, והתורה אמרה ⁴ תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם, וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון.

2. חידושי הר"ן מגילה

^{#2} פ"ת, והשתא אתי שפיר הא דתאני לקמן איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר ובאים לשמוע ס"ת בעיר דכיון שאין שם עשרה בטלנים אין רגילים להתפלל במנין ולקרא בספר תורה. (והקשה הרב ר' חיים ז"ל ²⁰ למה אמרו מקדימין ליום הכניסה ליקרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות שהרי בני העיירות גדולות קורין לבני הכפרים ביום י"א והן קורין לעצמן ביום י"ד, ובפרק קמא דיבמות ²¹ אמר רבא כי אמרינן לא תתגודדו כגון ב"ד אחד בעיר אחת פלג מורו כדברי ב"ש ופלג מורו כדברי ב"ה [וא"כ הכא נמי ²²] שבני העיר קוראים לבני הכפרים בי"א ובי"ב ובי"ג וקורין לעצמן ביום י"ד קרי ביה לא תתגודדו דהוי כב"ד א' בעיר א' דפלג מורו כדברי ב"ש ופלג מורו כדברי ב"ה ²³, ואומר רבנו ²⁴ דלאו קושיא היא כלל שהרי עיקר התקנה כך היתה בימי מרדכי ואסתר שכיון שראו צורך בדבר ואלו מודין שקורין לבני העיירות ביום י"ד ולבני הכפרים יש להקדים ולהכי לא שייך כאן לא

3. רא"ש מס' יבמות פרק א' ריש סימן ט'

#3

פ"ג גמ' ומקשינן אהא דתנן ז"ש ממירין את הנרות לאחין וז"ה אוסרין, ומו אהא דתנן מגילה נקראת צאחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר ובחמשה עשר, קרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות, [דף יד ע"א] [ד] ואסקה רבא כי אמרינן לא תתגודדו כגון ז"ד אחד בעיר אחת פלג מורין כז"ש ופלג מורין כז"ה, אבל שתי בתי דינים בעיר אחת לית לן זבא, וכ"ש שתי בתי דינים בשתי עיירות, ובמגילה אע"פ שקורין לבני העיר בארבעה עשר ומקדימין לבני הכפרים, והוי כמו ז"ד אחד בעיר אחת פלג מורין כז"ש ופלג מורין כז"ה הלל, לא קרינן זבא לא תתגודדו כיון דלא עבדי הכי משום פלוגתא אלא שהמקום גורם, [ה] ואם היה בן מקום זה הולך למקום אחר היה עושה כמותם, הלכך לא מיחזי כז' תורות* ואע"פ שריש לקיש הקשה לר' הגה"ה מכת"י

4. רא"ש מס' יבמות פרק א' בהמשך סימן ט'

#4

תורות*, ואע"פ שריש לקיש הקשה לר' הגה"ה מכת"י * בני מעגלא הוהגיס איסור צבועה בציפולי היראה, ואסרינן מחובר לקרקע בשני י"ט של גלויות עד מולאי י"ט שני וכבדי שיעשו, וגם אוסרים ריח מילתא, ובגרמיחא ממירין אילו הדברים, שבאין בני מעגלא לגרמיחא לריסין בני גרמיחא להודיע להם, אם הייתה דעתו נוטה אחר מותר לנהוג כמותו אע"פ שאסור במקומו, וראייה מר' אבהו (יד.). מנשמת פענת מהרמ"ק.

ב הכפרים קורין לעצמם ככרעים, דאמר זירושלמי (צפ"צ דמגילה ה"ג) דבן עיר [ו] אינו

5. תוס' מס' יבמות דף יד. - ד"ה כי אמרינן

#5

אית ליה דאין משגיחין, כי אמרינן לא תתגודדו כגון שתי בתי דינים בעיר אחת כו'. וא"ת מה תירץ ממגילה דבעיר אחת היו קורין לבני העיר זי"ד ולבני כפרים היו מקדימים ליום הכניסה, ואומר הרב רבי חיים (ג) דבני כפרים היו קורין (ב) בעירם כדמוכח זירושלמי והשתא הוו שתי בתי דינים צב' עיירות דבכי האי גוונא לא שייך לא תתגודדו אפילו לאזיי והא דקרי ליה יום הכניסה לפי שבעירם היו מתאספים לצא לצית הכנסת בשני ובחמישי לקרות התורה וכן נראה דאמר זירושלמי דבן עיר אין מוסיף בן (ד) כרך דכל שאין מחויב בדבר אין מוסיף אחרים ידי חובתם וכיון שבני הכפרים היו צקיאים לקרות ודאי היו קורין בעירם:

6. חידושי הריטב"א יבמות י"ד

#6 ולענין כפרים כשהם מקדימין ליה, איכא מרבואת' ז"ל, מאן דסבר שבן כפר הוא שקורא להם, ולא בן עיר או בן כרך, שהרי בן עיר או בן כרך לא הגיע זמנו, וכל שאינו מחוייב בדבר, אינו מוציא אחרים י"ח. וכ"ת, א"כ יקראו במקומו, הא ליתא, שאינם מתקבצים ביה, אלא בעיר שנכנסין לקרוא בתורה. וזהו דעת הרשב"א

7. חידושי הריטב"א שם

גר"ו⁸². והביא ראה מדאמרין בירושלמי⁸³, בן כרך אינו קורא לבן עיר ובן עיר אינו קורא לבן כרך. ומור"י גר"ו בשם רבותיו ז"ל⁸⁴ [כתב], דכפרים המקדימים ליה כך היתה עיקר התקנה שיהא בן עיר קורא להם וכחד עם חשיבי, וכיון שעדיין הוא מתחייב, לא חשיב לגמרי נמי⁸⁵ שאינו מחוייב בדבר, אלא הרי הוא כאותה שאמרו⁸⁶, כל הברכות כלן אעפ"י שיצא, מוציא. כיון דבר חיובא הוא ואף אלו הרי⁸⁷ כפרים ראויים לקרוא ביה עם העיירות⁸⁸ פעמים קורים בכפרים כשאין י' בטלנין. בן עיר ובן כרך, חלוקים לגמרי בדיניהם, וזמנו של זה לא זהו זמנו של זה כלל, ולפי' אין אחד מהם מוציא לחברו⁸⁹. מי⁹⁰ הוא דהכא משמע בירושלמי שאין בן עיר קורא לבן כפר לבדו, כלומר עד שיהא עשרה.

8. חידושי הרשב"א שם

דקושיא דאגה המצות לא מיתרצא, ומשום דמספקי²⁶¹ ליה הא דר' ירמיה אי בפתוחות אי בסתומות אקשי מינה בפ' הבונה ואוקי לה בפתוחות וכי מאטי הכא מוקי לה בסתומי לאקשו"י עלה מדרב חסדא.

#8 הא דאקשו"י הכא והא אין²⁶² נביא רשאי לחדש דבר מעתה, הקשו בתוספות²⁶³ והא איכא למאן דאמי' התם בסנהדרין פ"י כהן גדול²⁶⁴ דעזרא שנה' הכתב כשעלה מבלל דלמה נקרא שמו²⁶⁵ אשורי שעלה עמהם מאשור²⁶⁶. ותירצו דהתם מקרא אשכחי' ודרוש דכתיב וכתב לו את משנה התורה²⁶⁷ ודרשי' מנייה' כתב העשוי להשתנות²⁶⁸. ואכתי לא ניחא לי דהא תנו לקמן²⁶⁹ שהספרים נכתבין בכל לשון. אלא מסתבר²⁷⁰ דלחלא²⁶⁸ אותיות באותיות

כההיא דסנהדרין דלקחו להם כתב אשורי חלף כתב²⁶⁰ עברי מותר, ואין זה חדוש אבל להניח את הכתב²⁶⁰ ולהוסיף אותו זה חדוש ואינו רשאי, כנ"ל.

[ג ע"א]. בקש גלגות תרגום של כתובים וא"ת והא²⁷¹ אית לן תרגום של כתובין ובימי התנאים נמי היה להם וכדאמר לקמן²⁷² בפ' שלוש, בהלל ובמגלה אפ' עשרה קורין ועשרה מתרגמי'. ובשבת ב כל כתיבי הקדש²⁷³ אמי, דר"ג הזקן עוב על גב מעלה בהר הבית והיה ספר אי תרגום מונח לפניו ושקעו תחת הנדבך ואף כירוש' אית' בהדיא בריש פרק הקורא המגילה²⁷⁴. ונראה שאחד מן התנאים שלא יונתן בן עזריאל תרגמו²⁷⁵, ולא תרגם ספר דני משום דאית ביה קץ משיח. ויונתן בן עוז שנמנע מלתרגם²⁷⁶ משו' דכיון* שלא י

9. חידושי הריטב"א שם

חזרו ויסדר, ובירוש' ²⁸⁷ אמרי רצופים ²⁸⁸ היינו ר"א ור' יהושע. והסבירא הוא כתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מן התורה. הקשו בתוס' ²⁸⁹ דהא אית מ"ד בסנהדרין פרק כ"ג ²⁹⁰ דעזרא שינה את הכתב דמאי אשורית, שעלה עמהם מאשור. ותירצו, דהתם קרא אשכחו ודרוש דכתיב ²⁹¹ וכתב לו את משנה התורה הזאת, כתב העשוי להשתנות כנ"ל התם. ואחרים תירצו ²⁹², דהא לא חשיב חדוש משום חלוף הכתב בכתב אחר, ואין חדוש אלא במניח הכתוב ²⁹³ כמו שהוא, אלא שמסופק עליו אותיות, כי הא דקס"ד הש"ס הכא. מיהו ודאי תמיהא מלתא טובא, דהא רב חסדא קאמר, דמ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין, משמע דכ"ע היא ²⁹⁴, ואלו התם בסנהדרין אמרינן, דא"י מ"ד שהתורה ניתנה לישראל בכתב עברי ולשון הקדש, וחזר ונתן להם בימי עזרא בכתב אשורית ואמרי', מאי אשורית, שעלה עמהם מאשור, שכתב הקדש הוא כתב בני אשור. וזה ת"י גדול, שיהיה הכתב הזה המאושר שיש בכל קץ וקץ ממנו תלי תלים של הלכות יסודות התורה, כתב של בני אשור, ויהיו הלוחות מכתב עברי, ועוד בכתב עברי מה נס היה במ"ם וסמ"ך, אבל ודאי אין ספק שזה הכתב הנק' אשורית הוא כתב הקדש שבלוחות וע"ש כך נקרא קדש וכן לשון הקדש ומעולם לא נראה הכתב ההוא, אלא בלוחות. אבל לשון הקדש כבר נודע לאבות ובני ישראל קודם מתן תורה ובו השם מדבר עם נביאי קדושינו ²⁹⁵, ואעפ"כ מתוך תומת וקדושת הכתב ההוא, (בע"י קימ"י ²⁹⁷) לא היו כותבין אותו אפי' בספרים שכותב המלך, או כל א' וא' לעצמו, אלא היו כותבין אותו בכתב עברי,

שהוא ²⁹⁶ כשנגנו הארון, שכחום לאותי' מנצפך, וכשגלו לאשור וידעו בני אשור כתב זה נטליתו להם, או שהיה אצלם קודם לכן שנודע להם מספרי הקדש, מ/בד כתב שלהם שהיה להם, וחמדו אותו. ובני ישראל הורגלו בו עמם משם ואילך, וזה הוא שעלה מאשור. ובימי עזרא ניתן להם לכתוב ס"ת, ושאר כתובים. וכדדיוקיי ²⁹⁸, מדכתיב, וכתב הנשתרון ור' היה אומר, שמעולם לא נשתנה ובכתב זה ניתנה תורה לישראל, גם בספרי הקדש ולמה נקרא שמו אשורית, שאפשר בכתבו. ולקמן במכילתין ²⁹⁹ קרי אשורי ללשון הקדש, כדתנו, והלועז ששמע אשורי יצא. דהא ודאי, דכולי עלמא לשון הקדש אינו של בני אשור דהא ³⁰⁰ אמרינן בירושלמי ³⁰¹, אשור לשון אין להם כתב יש להם, כלומר, כתב יש להם משלהם, אבל אין להם לשון, אלא משל אחרים. א"נ ה"ק, דכתב שלנו יש להם, אבל לא לשון שלנו, וע"ש שהורגלו לכתוב בלשון הקדש בכתב אשורית זה, נקרא בלשון אשורית, וזה ג"ל נכון וברור. ולפי זה, אין במה ששינה עזרא את הכתב, לכתוב ספרי תורה בכתב הקדש, שום חדוש על התורה, שהרי הכתב הזה כבר היה ידוע וניתן לנו בלוחות הברית ³⁰². והא דאקשינן מדרב חסדא דאמר מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין. ק"ל לר"ת ז"ל ³⁰³ דהכא משמע דמן ³⁰⁴ צופים היינו סתומות, מדאקשינן מ"ם סתומה שבלוחות ואלו בפ' הבונה במס' שבת ³⁰⁵ אמרינן איפכא דאמרי' התם, פתוח שעשאוהו סתום כשר, ועלוי ³⁰⁶ דאמר רב חסדא, מ"ם וסמ"ך שבלוחות וכו'. אלא סתום שעשאו פתוח, גרועי גרועי דאמר רב חסדא ³⁰⁸, מנצפך צ"א, אמתה אלא ³⁰⁷ מנצפך היינו פתוחות.